

KORONASTENGTE SKOLER EFFEKT PÅ KOPIERING OG BRUK AV LÆREMIDLER

Kopinor-rapporter

Kopinors rapportserie inneholder undersøkelsesresultater, analyser og utredninger utført av eller for Kopinor.

- 1–2020   Koronastengte skoler.
Effekt på kopiering og bruk av læremidler
- 2–2020   Kopiering i Norge 2019
- 3–2020   Digital kopiering i norske skoler 2019

Se kopinor.no/rapporter

Kopinor er en organisasjon av opphavere og utgivere i til sammen 22 medlemsorganisasjoner. Vi forhandler og inngår avtaler om kopiering og annen bruk av åndsverk, blant annet i skoleverket, høyere utdanning, offentlig forvaltning og næringsliv.

Gjennom Kopinors avtaler sikres alle brukere enkel og lovlig tilgang til åndsverk, samtidig som rettighetshaverne får betalt slik at nye verk kan bli skapt. I 2019 fordelte vi mer enn 310 millioner kroner til rettighetshavere i inn- og utland.

INNLEDNING

Covid-19-pandemien førte til at norske skoler holdt stengt over lengre tid vinteren og våren 2020. Utdanningsinstitusjoner fra barnehage til universitet ble stengt 12. mars. Ulike former for fjernundervisning erstattet klasseromsundervisningen.

Fra 27. april ble det igjen åpnet for ordinær undervisning for 1.–4. klasse, etter at barnehagene hadde åpnet uka før. Fra 11. mai åpnet de øvrige trinnene i grunnskolen og videregående opplæring. Smitteverntiltakene medførte likevel for mange en kombinasjon av hjemmeskole og vanlig skolegang, blant annet på grunn av klassestørrelser og plassbehov.

Tiden med hjemmeskole førte til en radikalt annerledes skolehverdag. Både elever og lærere var i større grad enn tidligere henvist til å bruke ressurser på internett. For å støtte opp om dette ble det åpnet tilgang til en rekke digitale læremidler og andre ressurser, og grupper av lærere satte i gang initiativer for å dele undervisningsopplegg.

Kort før de yngste årskullene igjen startet vanlig skole, gjennomførte Kopinor en undersøkelse blant lærere i grunnskole og videregående skole for å få mer kunnskap om bruk av læremidler og kopieringsadferd i tiden skolene var stengt.

INNHOOLD

Innledning	3	Kopiering	5
Utvalg og metode	4	Nye digitale tilbud	6
Resultater	4	Opphavsrett	7
Bruk av læreboka	4	Oppsummering	7

Utvalg og metode

Undersøkelsen ble gjennomført av Ipsos Norge i uke 17/2020. Totalt 489 lærere er intervjuet, 258 i grunnskolen og 230 i videregående skole. I hovedsak er lærerne hentet fra Ipsos' egne web-paneler, men det er også gjort ca. 130 intervju via SMS fra andre utvalg.

Det er ikke foretatt veiing av resultatene fra undersøkelsen.

Resultater

Lærerne i utvalget ble stilt sju spørsmål, og seks av dem var knyttet til situasjonen under de koronastengte skolene sammenlignet med tiden før. Svarene sier altså ikke noe om nivå eller hyppighet totalt sett, bare sett i forhold til et tidligere «normalnivå».

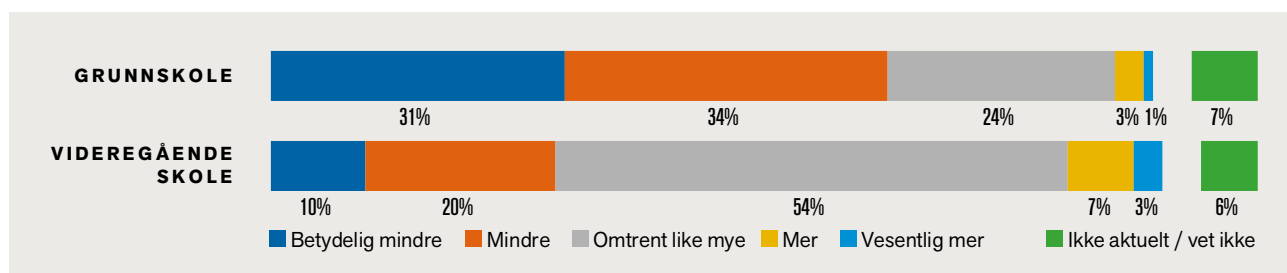
Svaralternativene er *betydelig mindre*, *mindre*, *omtrent like mye*, *mer* og *vesentlig mer*. Disse er angitt nedenfor i prosent, og alternativet *ikke aktuelt / vet ikke* er regnet med i totalen.

Bruk av læreboka

Når elevene ikke lenger er samlet i klasserommet, kan man tenke seg at læreren endrer bruken av de

trykte læreverkene. Her viser det seg at forskjellen er stor mellom grunnskole og videregående skole.

I hvor stor grad bygger du din undervisning rundt klassens trykte læreverk når skolen er stengt?

65 prosent av grunnskolelærerne bygger undervisningen *mindre* eller *betydelig mindre* rundt læreboka. Tilsvarende tall for videregående skole

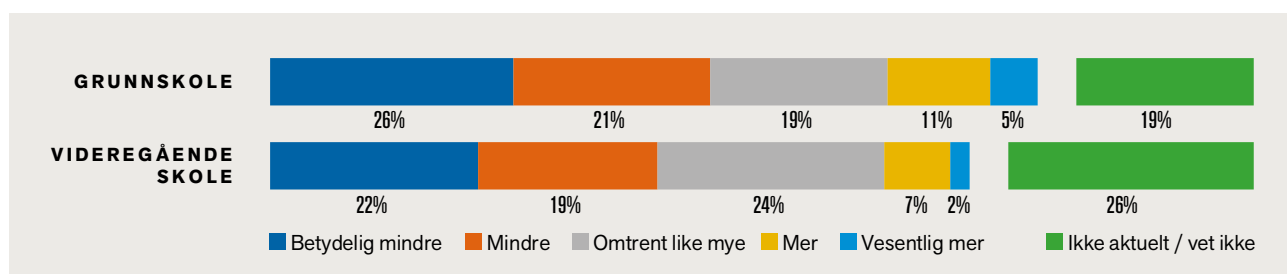
er 30 prosent, mens et flertall (54 prosent) bruker læreboka omtrent like mye.

Kopiering

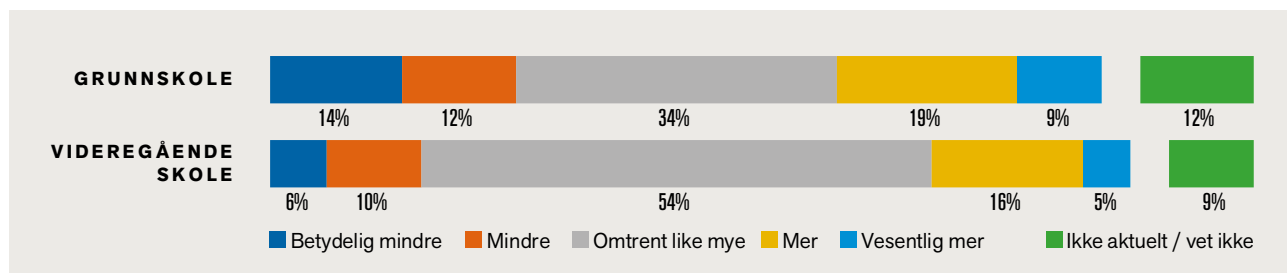
Skolenes kopieringsavtaler åpner for en rekke måter å tilpasse undervisningen og distribuere innhold på, også ved ulike digitale metoder. I

undersøkelsen har vi spurt om kopieringsadferd som kan være spesielt aktuelt i en tid med hjemmeskole.

I hvor stor grad har du skannet eller tatt mobilfoto av trykt materiale og delt med elevene når skolen er stengt?

I hvor stor grad har du kopiert tekst eller bilder fra internett og delt med elevene når skolen er stengt?

Generelt kan vi ikke se veldig store endringer i kopieringsaktiviteten blant lærerne. Mulighetene for å dele innhold fra bøker o.l. ved hjelp av

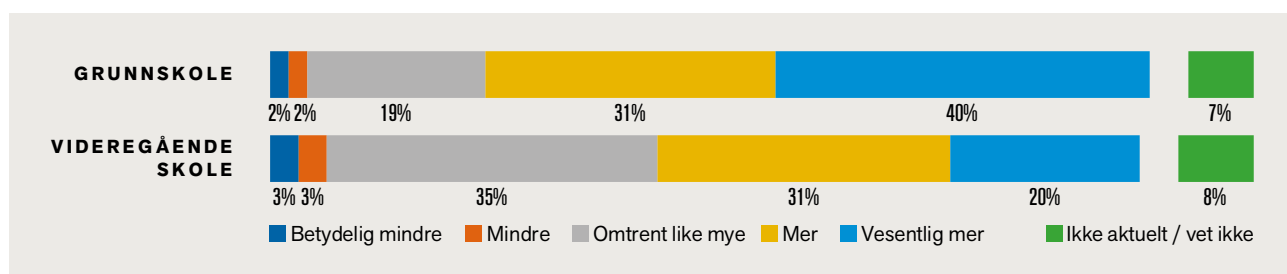
skanning eller foto ble mindre benyttet enn før. For deling av tekst og bilder fra internett er det vanskelig å se noen klar tendens.

Nye digitale tilbud

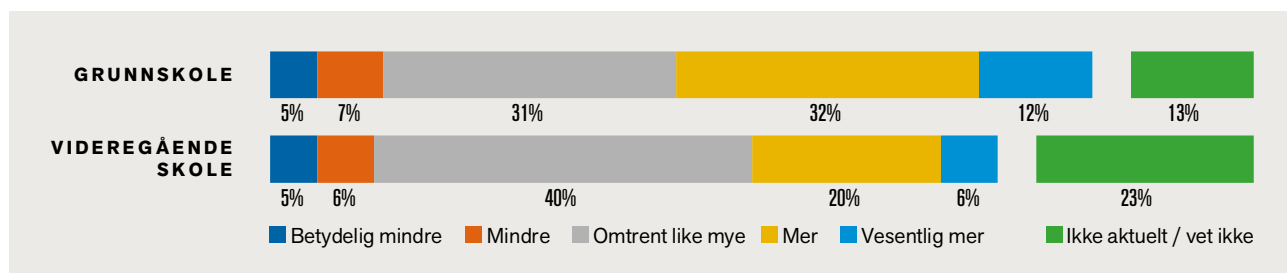
Som en støtte for den nye situasjonen skole-Norge var havnet i, ble det åpnet flere digitale tilbud. Forlagene la i stor grad ut sine digitale læremidler åpent tilgjengelig, mens Nasjonalbiblioteket (etter en avtale med Kopinor) åpnet sitt nettbibliotek for innloggede

brukere fra skolene. Flere grupper av lærere satte i gang initiativer for å dele undervisningsopplegg, som for eksempel Facebook-gruppa «Korona-dugnad for digitale lærere».

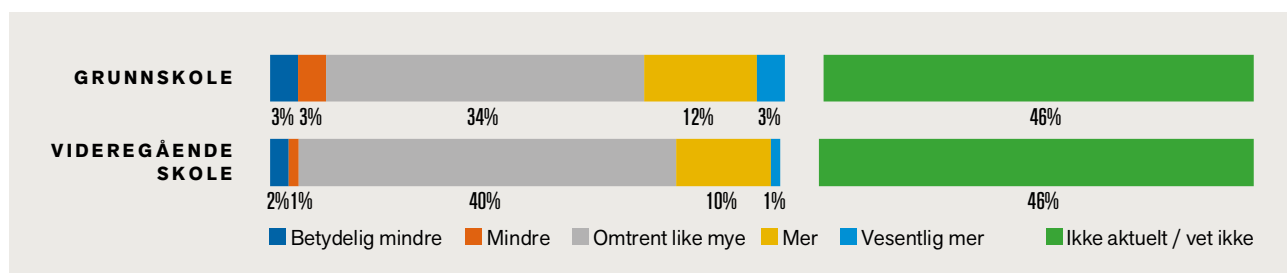
Da skolene ble stengt, åpnet mange forlag opp sine digitale læremidler til fri bruk. I hvor stor grad har du brukt forlagenes digitale læremidler når skolene er stengt?

Da skolene ble stengt, ble det etablert flere nye grupper i sosiale media for deling av undervisningsopplegg mellom lærere. I hvor stor grad har du i din undervisning benyttet opplegg du har hentet fra sosiale media når skolen er stengt?

Da skolene ble stengt, ble tilgangen til Nasjonalbibliotekets nettbibliotek utvidet. I hvor stor grad har elevene brukt nettbiblioteket nå sammenlignet med før skolene ble stengt?

Et klart flertall har brukt forlagenes digitale læremidler *mer* eller *betydelig mer* enn tidligere. Det er likevel klar forskjell mellom skoleslagene (71 prosent i grunnskole og 51 prosent i videregående skole). Det har også vært et betydelig oppsving av deling av læringsopplegg blant lærere i grunnskolen, mens dette ser ut til å ha vært mindre aktuelt i videregående skole.

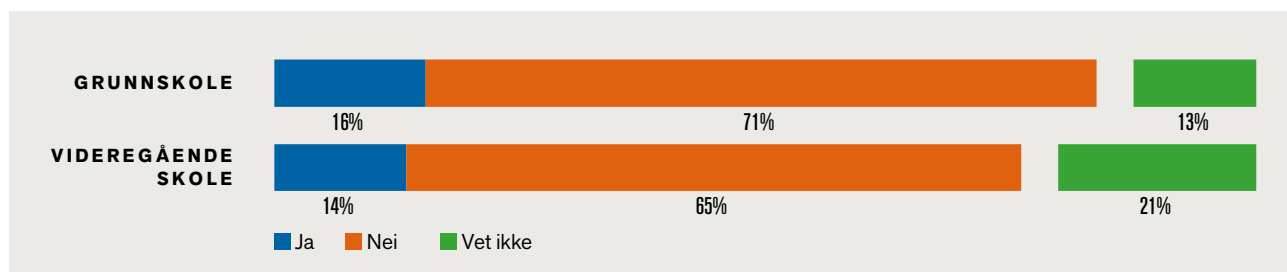
Det kan imidlertid se ut som at Nasjonalbibliotekets nettbibliotek har vært mindre kjent, eller iallfall ikke har blitt oppfattet som et aktuelt tilbud. Hele 46 prosent oppgir *ikke aktuelt / vet ikke*, mens 11–15 prosent har brukt nettbiblioteket mer enn før.

Opphavsrett

Som nevnt ovenfor, har skolene relativt vid adgang til å kopiere fra utgitt materiale og fra internett til bruk i undervisningen. Adgangen reguleres i

skolenes avtaler med Kopinor. Rundt 15 prosent av lærerne sier at opphavsrett eller kopieringsavtalen har vært nevnt av skoleledelsen.

Har opphavsrett eller kopieringsavtale vært nevnt av skoleledelsen eller kolleger i forbindelse med hva du har lov å kopiere når skolene er stengt?

Oppsummering

I tiden med koronastengte skoler bygde grunnskolelærerne i mindre grad undervisningen rundt klassens trykte lærebøker. Som et alternativ ble forlagenes nye tilbud om digitale læremidler tatt i bruk i stor utstrekning. Deling av læringsopplegg i sosiale medier økte markert.

Lærere på videregående skole hadde en mer «tradisjonell» tilnærming til læreboka, men tok også de nye forlagsproduktene i bruk.

Omfanget av kopiering fra digitale kilder (f.eks. internett) ble ikke endret i særlig stor grad da skolene var stengt, mens kopiering fra trykte kilder gikk ned. For det store flertall lærere var opphavsrett og kopieringsavtaler ikke noe uttalt tema på skolen.

Koronastengte skoler

Covid-19-pandemien førte til at norske skoler holdt stengt over lengre tid vinteren og våren 2020. Ulike former for fjernundervisning erstattet klasseromsundervisningen. Tiden med hjemmeskole førte til en radikalt annerledes skolehverdag. Både elever og lærere var i større grad enn tidligere henvist til å bruke ressurser på internett. For å støtte opp om dette ble det åpnet tilgang til en rekke digitale ressurser, og grupper av lærere satte i gang initiativer for å dele undervisningsopplegg. Kort før de yngste årskullene igjen startet vanlig skole, gjennomførte Kopinor en undersøkelse blant lærere i grunnskole og videregående skole for å få mer kunnskap om bruk av læremidler og kopieringsadferd i tiden skolene var stengt.